

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

22 aprilie 2021 *

„Trimitere preliminară – Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 – Proceduri de insolvență – Articolul 4 – Legea aplicabilă procedurii de insolvență – Legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura – Articolul 13 – Acte prejudiciabile pentru adunarea creditorilor – Excepție – Condiții – Act supus legii unui alt stat membru decât statul de deschidere a procedurii – Act care nu poate fi atacat în temeiul acestei legi – Regulamentul (CE) nr. 593/2008 – Legea aplicabilă obligațiilor contractuale – Articolul 12 alineatul (1) litera (b) – Domeniul legii aplicabile – Executarea obligațiilor născute din acesta – Plată efectuată în executarea unui contract supus legii unui alt stat membru decât statul de deschidere a procedurii – Executare de către un terț – Acțiune în restituirea acestei plăți în cadrul unei proceduri de insolvență – Legea aplicabilă plății respective”

În cauza C-73/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), prin decizia din 23 ianuarie 2020, primită de Curte la 13 februarie 2020, în procedura

ZM, în calitate de lichidator al Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH,

împotriva

E. A. Frerichs,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta (raportoare), vicepreședintă a Curții, domnul L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domnul M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul G. Hogan,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru ZM, acționând în calitate de lichidator al Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH, de J. Froehner, Rechtsanwalt;
- pentru E. A. Frerichs, de J. van Zuethem, advocaat;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros și S. Duarte Afonso, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și H. Leupold, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 13 din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență (JO 2000, L 160, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 1, p. 143) și a articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între ZM, acționând în calitate de lichidator al Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH, pe de o parte, și E. A. Frerichs, pe de altă parte, în legătură cu restituirea de către acesta din urmă a unei plăți efectuate în favoarea sa de Oeltrans Befrachtungsgesellschaft, în temeiul unui contract încheiat între E. A. Frerichs și o societate aparținând grupului Oeltrans.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1346/2000

- 3 Regulamentul nr. 1346/2000 a fost abrogat prin Regulamentul (UE) 2015/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 mai 2015 privind procedurile de insolvență (JO 2015, L 141, p. 19). Cu toate acestea, la data faptelor din litigiul principal, era aplicabil Regulamentul nr. 1346/2000.
- 4 Considerentele (23) și (24) ale Regulamentului nr. 1346/2000 enunță:
 - „(23) În domeniul său de aplicare, prezentul regulament ar trebui să prevadă norme conflictuale unitare, care să înlocuiască, în cadrul domeniului lor de aplicare, normele interne de drept internațional privat. În absența unor dispoziții contrare, se aplică legea statului membru de deschidere (*lex concursus*). Această normă conflictuală ar trebui să fie aplicabilă atât pentru procedura principală, cât și pentru procedurile locale; *lex concursus* determină toate efectele procedurii de insolvență, atât cele de natură procedurală, cât și cele materiale, asupra persoanelor și raporturilor juridice respective. Ea reglementează toate condițiile privind deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență.
 - (24) Recunoașterea automată a unei proceduri de insolvență căreia i se aplică în mod obișnuit legea statului de deschidere poate interfera cu normele care reglementează tranzacțiile desfășurate în alte state membre. Pentru a proteja așteptările legitime și siguranța tranzacțiilor într-un alt stat membru decât cel de deschidere, ar trebui să se prevadă o serie de excepții de la norma generală.”

5 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Lege aplicabilă”, prevede:

„(1) În absența unei dispoziții contrare în prezentul regulament, legea aplicabilă procedurii de insolvență și efectelor acesteia este legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura, denumit în continuare «stat de deschidere».

(2) Legea statului de deschidere determină condițiile pentru deschiderea, desfășurarea și închiderea procedurii de insolvență. Aceasta determină în special:

[...]

(m) normele referitoare la nulitatea, anularea sau inopozabilitatea actelor prejudiciabile adunării creditorilor.”

6 Articolul 13 din regulamentul menționat, intitulat „Acte prejudiciabile”, are următorul cuprins:

„Articolul 4 alineatul (2) litera (m) nu se aplică dacă persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada că:

– respectivul act este supus legii altui stat membru decât cea a statului [a se citi «decât statul»] de deschidere a procedurii și

și

– această lege nu permite în cazul respectiv, sub nicio formă, atacarea actului respectiv.”

Regulamentul nr. 593/2008

7 Potrivit considerentului (16) al Regulamentului nr. 593/2008:

„În scopul de a contribui la obiectivul general al prezentului regulament – securitatea juridică în spațiul de justiție european – normele care reglementează conflictul de legi ar trebui să prezinte un grad înalt de previzibilitate. Instanțele ar trebui să dispună totuși de o marjă de apreciere pentru a identifica legea care are legătura cea mai strânsă cu situația în cauză.”

8 Articolul 12 din acest regulament, intitulat „Domeniul legii aplicabile”, prevede la alineatul (1):

„Legea aplicabilă contractului în temeiul prezentului regulament reglementează în special:

[...]

(b) executarea obligațiilor născute din contract;

[...]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

9 Oeltrans Befrachtungsgesellschaft și Tankfracht GmbH sunt societăți cu sediul în Germania. Acestea aparțineau grupului Oeltrans.

- 10 E. A. Frerichs, care are sediul în Țările de Jos, și Tankfracht au încheiat un contract având ca obiect o navă de navigație interioară, în temeiul căruia această din urmă societate era obligată să plătească celei dintâi suma de 8 259,30 euro cu titlu de remunerație. La 9 noiembrie 2010, Oeltrans Befrachtungsgesellschaft a plătit societății E. A. Frerichs suma datorată de Tankfracht în executarea acestui contract.
- 11 La 29 aprilie 2011, a fost deschisă o procedură de insolvență împotriva Oeltrans Befrachtungsgesellschaft de către Amtsgericht Hamburg (Tribunalul Districtual din Hamburg, Germania). La 21 decembrie 2014, lichidatorul inițial în această procedură a introdus la instanța competentă o acțiune în restituirea sumei de 8 259,30 euro și a dobânzilor aferente acesteia, în temeiul anulării actelor societății respective. Ca urmare a unor omisiuni ale instanței menționate, cererea de chemare în judecată a fost comunicată societății E. A. Frerichs abia în luna decembrie 2016. Începând cu 25 martie 2016, ZM este lichidator în procedura menționată.
- 12 Considerând că acțiunea principală era reglementată de legea germană, Landgericht (Tribunalul Regional, Germania) a admis cererea lichidatorului.
- 13 Instanța de apel a modificat decizia Landgericht (Tribunalul Regional), admitând excepția invocată de E. A. Frerichs, întemeiată pe prescripția acțiunii, și a respins cererea menționată, tot în temeiul legii germane.
- 14 ZM a declarat recurs la instanța de trimitere, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), având ca obiect menținerea hotărârii menționate.
- 15 Potrivit acestei instanțe, soluționarea recursului menționat depinde de interpretarea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 și a articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 593/2008.
- 16 Astfel, în temeiul articolului 4 alineatul (2) a doua teză litera (m) din Regulamentul nr. 1346/2000, legea statului membru pe teritoriul căruia este deschisă procedura de insolvență determină, printre altele, normele referitoare la nulitatea, la anularea sau la inopozabilitatea actelor prejudiciabile adunării creditorilor. Instanța menționată arată că, întrucât procedura de insolvență împotriva Oeltrans Befrachtungsgesellschaft a fost deschisă în Germania, problema anulării plății sumei de 8 259,30 euro efectuată de această societate în beneficiul societății E. A. Frerichs ar trebui, prin urmare, să fie apreciată în raport cu legea germană și că, în conformitate cu aceasta din urmă, cererea cu care este sesizată ar trebui admisă, întrucât, contrar celor reținute de instanța de apel, instanța de trimitere consideră că acțiunea principală nu este prescrisă.
- 17 Instanța de trimitere arată însă că E. A. Frerichs invocă aplicabilitatea articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, arată că această plată trebuie să fie apreciată în raport cu legea neerlandeză și a furnizat elemente de probă prin care se urmărește să se demonstreze că această lege nu permite, sub nicio formă, contestarea plății respective.
- 18 În această privință, instanța menționată consideră că contractul încheiat între Tankfracht și E. A. Frerichs este reglementat de legea neerlandeză, indiferent de calificarea sa juridică.
- 19 Cu toate acestea, instanța menționată apreciază că problema dacă prima condiție enunțată la articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, potrivit căreia actul prejudiciabil în cauză este supus legii unui alt stat membru decât statul pe al cărui teritoriu este deschisă procedura de insolvență, este îndeplinită în litigiul cu care este sesizată, depinde de chestiunea dacă, în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 593/2008, plata efectuată de un terț, în speță Oeltrans Befrachtungsgesellschaft, în scopul executării creanței deținute în temeiul respectivului contract de E. A. Frerichs față de Tankfracht este de asemenea supusă legii neerlandeze.

- 20 În aceste împrejurări, Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 13 din Regulamentul [nr. 1346/2000] și articolul 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul [nr. 593/2008] trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă unui contract în temeiul acestui din urmă regulament reglementează și plata efectuată de un terț în executarea obligației contractuale de plată a unei părți contractante?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 21 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 și articolul 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 593/2008 trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă contractului în temeiul acestui din urmă regulament reglementează de asemenea plata efectuată de un terț în executarea obligației contractuale de plată a uneia dintre părțile la contract atunci când, în cadrul unei proceduri de insolvență, această plată este contestată ca act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor.
- 22 Cu titlu prealabil, trebuie amintit că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 prevede o excepție de la norma generală, consacrată la articolul 4 alineatul (1) din acest regulament, potrivit căreia legea aplicabilă procedurii de insolvență și efectelor acesteia este legea statului membru pe al cărui teritoriu este deschisă procedura (Hotărârea din 16 aprilie 2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, punctul 34).
- 23 Potrivit articolului 13 din regulamentul menționat, articolul 4 alineatul (2) litera (m) din acesta din urmă nu este aplicabil atunci când persoana care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor face dovada că acest act este supus legii unui alt stat membru decât statul pe al cărui teritoriu este deschisă procedura și această lege nu permite în speță, sub nicio formă, atacarea actului respectiv.
- 24 După cum se amintește în considerentul (24) al Regulamentului nr. 1346/2000, această excepție, care are ca obiect protejarea încrederii legitime și a siguranței tranzacțiilor în alte state membre decât cel de deschidere a procedurii, trebuie interpretată în mod strict, iar domeniul său de aplicare nu poate depăși ceea ce este necesar pentru a atinge acest obiectiv (Hotărârea din 15 octombrie 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, punctul 18 și jurisprudența citată).
- 25 În ceea ce privește obiectivul urmărit de articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, Curtea a statuat că acesta urmărește să protejeze încrederea legitimă a persoanei care a dobândit foloase în urma unui act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor, prevăzând că acest act va rămâne guvernat, inclusiv după deschiderea unei proceduri de insolvență, de dreptul care îi era aplicabil la data la care a fost realizat (Hotărârea din 8 iunie 2017, Vinyls Italia, C-54/16, EU:C:2017:433, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 26 Curtea a hotărât de asemenea că articolele 4 și 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 constituie o *lex specialis* în raport cu Regulamentul nr. 593/2008 și trebuie interpretate în lumina obiectivelor urmărite de Regulamentul nr. 1346/2000 (Hotărârea din 8 iunie 2017, Vinyls Italia, C-54/16, EU:C:2017:433, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 27 În speță, întrucât procedura de insolvență în discuție în litigiul principal a fost deschisă în Germania, legea aplicabilă acestei proceduri și efectelor sale este, conform articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1346/2000, legea germană.
- 28 Rezultă de aici că, astfel cum subliniază instanța de trimitere, în temeiul articolului 4 alineatul (2) a doua teză litera (m) din regulamentul menționat, potrivit căruia legea statului membru pe teritoriul căruia este deschisă procedura de insolvență determină, printre altele, normele referitoare la nulitatea,

la anularea sau la inopozabilitatea actelor prejudiciabile adunării creditorilor, chestiunea privind anularea plății de 8 259,30 euro efectuate de Oeltrans Befrachtungsgesellschaft către E. A. Frerichs trebuie, în principiu, să fie apreciată având în vedere legislația germană.

- 29 Cu toate acestea, în măsura în care plata respectivă a fost efectuată în scopul executării unei obligații contractuale care revenea Tankfracht în temeiul contractului încheiat cu E. A. Frerichs și în măsura în care acest contract este reglementat de legea neerlandeză, instanța menționată se întrebă dacă, în scopul aplicării articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, trebuie să se considere că plata respectivă este de asemenea supusă acestei legi.
- 30 În această privință, trebuie amintit că, potrivit considerentului (23) al regulamentulului menționat, acesta ar trebui să prevadă norme conflictuale unitare, care să înlocuiască, în cadrul domeniului lor de aplicare, normele interne de drept internațional privat.
- 31 Pe de altă parte, trebuie arătat că, în conformitate cu obiectivele urmărite de articolul 13 din regulamentul menționat, astfel cum sunt amintite la punctul 25 din prezenta hotărâre, o parte la un contract care a primit o plată în executarea acestuia trebuie să se poată aștepta ca legea aplicabilă contractului respectiv să reglementeze și această plată, inclusiv după deschiderea unei proceduri de insolvență.
- 32 Situația este aceeași în cazul în care plata respectivă nu este efectuată de cocontractantul acestei părți, ci de un terț, întrucât, pentru partea menționată, este evident că, prin plata în cauză, acest terț are intenția de a executa obligația contractuală de plată care revenea respectivului cocontractant. Astfel, în acest caz, partea în cauză trebuie de asemenea să se poată aștepta ca, chiar și după deschiderea unei proceduri de insolvență, plata în cauză să rămână guvernată de legea aplicabilă contractului care constituie temeiul juridic al acestuia.
- 33 Astfel, o parte la un contract, care a beneficiat de o plată efectuată de cocontractantul său sau de un terț în executarea acestui contract, nu poate fi obligată în mod rezonabil să prevadă că o procedură de insolvență va fi eventual deschisă împotriva cocontractantului sau a terțului respectiv și, eventual, în ce stat membru va fi deschisă această procedură.
- 34 În plus, astfel cum au arătat guvernul portughez și Comisia Europeană în observațiile lor scrise, o interpretare contrară a articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 ar aduce atingere efectului util al acestei dispoziții și ar contraveni finalității acesteia, și anume de a permite să se deroge de la norma generală prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din acest regulament, printre altele în scopul de a proteja încrederea legitimă a beneficiarilor actelor prejudiciabile pentru adunarea creditorilor, întrucât aceasta ar avea drept consecință faptul că astfel de plăți efectuate de terți ar fi întotdeauna reglementate de legea statului membru pe teritoriul căruia este deschisă procedura de insolvență.
- 35 De altfel, interpretarea potrivit căreia, în vederea aplicării articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, legea aplicabilă executării de către un cocontractant sau de către un terț a unei obligații contractuale este legea care guvernează contractul din care decurge această obligație este confirmată de modul de redactare a articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 593/2008.
- 36 Astfel, dispoziția menționată prevede că legea aplicabilă contractului în temeiul acestui din urmă regulament reglementează, printre altele, executarea obligațiilor născute din contract.
- 37 Rezultă, așadar, din modul de redactare a dispoziției menționate că executarea unei obligații contractuale de plată este guvernată de legea aplicabilă contractului care constituie temeiul juridic al acestei obligații.

- 38 Pe de altă parte, astfel cum se amintește în considerentul (16) al Regulamentului nr. 593/2008, normele care reglementează conflictul de legi prevăzute de acesta ar trebui să prezinte un grad înalt de previzibilitate în scopul de a contribui la obiectivul general al prezentului regulament, și anume securitatea juridică în spațiul de justiție european.
- 39 Or, trebuie să se constate că o interpretare a articolului 13 din Regulamentul nr. 1346/2000, potrivit căreia legea aplicabilă unui contract reglementează de asemenea executarea de către un cocontractant sau de către un terț a unei obligații care decurge din acest contract, este conformă cu obiectivul menționat de securitate juridică, întrucât permite să se garanteze că, chiar și după deschiderea unei proceduri de insolvență, această obligație va rămâne reglementată de legea respectivă.
- 40 Ținând seama de ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 13 din Regulamentul nr. 1346/2000 și articolul 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 593/2008 trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă contractului în temeiul acestui din urmă regulament reglementează de asemenea plata efectuată de un terț în executarea obligației contractuale de plată a uneia dintre părțile la contract atunci când, în cadrul unei proceduri de insolvență, această plată este contestată ca act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 41 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 13 din Regulamentul (CE) nr. 1346/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind procedurile de insolvență și articolul 12 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) trebuie interpretate în sensul că legea aplicabilă contractului în temeiul acestui din urmă regulament reglementează de asemenea plata efectuată de un terț în executarea obligației contractuale de plată a uneia dintre părțile la contract atunci când, în cadrul unei proceduri de insolvență, această plată este contestată ca act prejudiciabil pentru adunarea creditorilor.

Semnături